

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

III. ÚS 537/2024-65

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Roberta Šorla a sudcov Ivana Fiačana (sudca spravodajca) a Martina Vernarského v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavných sťažnostiach sťažovateľov [REDACTED], narodenej [REDACTED], [REDACTED], narodeného [REDACTED] [REDACTED], a [REDACTED] [REDACTED], narodenej [REDACTED], zastúpenej zákonnými zástupcami [REDACTED] a [REDACTED], všetci traja [REDACTED], a sťažovateľov [REDACTED], narodenej [REDACTED], a [REDACTED], narodeného [REDACTED], obaja [REDACTED], spoločne zastúpených URBAN & PARTNERS s.r.o., advokátska kancelária, Červeňova 15, Bratislava, proti postupu Okresného súdu Galanta v konaní sp. zn. 17C/36/2019 takto

rozhodol:

1. Postupom Okresného súdu Galanta v konaní sp. zn. 17C/36/2019 **bolo porušené** základné právo sťažovateľov na prerokovanie vecí bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a čl. 38 ods. 2 Listiny základných práv a slobôd a právo na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.
2. Okresnému súdu Galanta **prikazuje**, aby v konaní sp. zn. 17C/36/2019 konal bez zbytočných prieťahov.
3. Sťažovateľom [REDACTED] a [REDACTED] **priznáva** finančné zadostučinenie každému po **1 500 eur**, sťažovateľke [REDACTED] **priznáva** finančné zadostučinenie **1 000 eur** a sťažovateľom [REDACTED] a [REDACTED] **priznáva** finančné zadostučinenie každému po **800 eur**, ktoré **je** Okresný súd Galanta **povinný** zaplatiť im do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.
4. Okresný súd Galanta **je povinný** nahradiť sťažovateľom trovy konania **856,75 eur** a zaplatiť ich právnomu zástupcovi do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.
5. Vo zvyšnej časti ústavným sťažnostiam **nevyhovuje**.

Odôvodnenie:

I.

Skutkový stav a argumentácia sťažovateľov

1. Sťažovatelia sa jednotlivito podanými ústavnými sťažnosťami doručenými ústavnému súdu 17. júna 2024 domáhajú vyslovenia porušenia základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“), čl. 38 ods. 2 Listiny základných práv a slobôd (ďalej len „listina“) a práva na prejednanie svojej záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) v označenom konaní vedenom okresným súdom. Maloletá sťažovateľka namieta porušenie označených práv v spojení s čl. 3 a čl. 19 Dohovoru o právach dieťaťa.
2. Ústavný súd jednotlivé ústavné sťažnosti sťažovateľov uzneseniami sp. zn. PLs. ÚS 48/2024 a sp. zn. PLs. ÚS 51/2024 z 26. júna 2024 a uzneseniami sp. zn. PLs. ÚS 54/2024 a sp. zn. PLs. ÚS56/2024 z 2. júla 2024 spojil na spoločné konanie. Ústavný súd uznesením č. k. III. ÚS 537/2024-52 z 24. októbra 2024 podľa § 56 ods. 5 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) prijal ústavné sťažnosti na ďalšie konanie v celom rozsahu.
3. Sťažovatelia ústavnú sťažnosť doplnili podaniami zo 16. augusta 2024, 20. augusta 2024, 16. septembra 2024, 30. septembra 2024, 16. októbra 2024 a 18. novembra 2024. V poslednom doplnení podania sťažovatelia navrhujú nariadenie ústneho pojednávania v konaní pred ústavným súdom. Okrem toho navrhujú, aby ústavný súd prikázal okresnému súdu konať, a zároveň požadujú priznanie primeraného finančného zadostučinenia každému po 7 000 eur a maloletej sťažovateľke 8 000 eur.
4. Z ústavných sťažností vyplýva nasledovný skutkový stav:
5. Sťažovatelia sú žalobcami v namietanom konaní, ktorého predmetom je náhrada nemajetkovej ujmy a písomné ospravedlnenie uplatňované proti žalovanej Nemocnici s poliklinikou Sv. Lukáša Galanta, a.s. (ďalej len „žalovaná“), z dôvodu nesprávne poskytnutej zdravotnej starostlivosti s následkom smrti dieťaťa sťažovateľov (tiež sestry a vnučky, pozn.).
6. Žaloba bola na okresnom súde podaná 19. augusta 2019. Okrem civilného konania bolo Okresným riaditeľstvom Policajného zboru Galanta, odborom kriminálnej polície, vedené vyšetrovanie pod ČVS: ORP-689/1-VYS-GA-2017 a po podaní obžaloby bolo vedené aj súdne trestné konanie okresným súdom pod sp. zn. 1T/98/2022. V trestnom konaní bolo nariadené znalecké dokazovanie, pričom v jeho rámci boli znalcami a znaleckou organizáciou vypracované viaceré znalecké posudky.
7. V priebehu konania sa uskutočnili iba tri pojednávania (30. júna 2020, 24. novembra 2021 a 20. júna 2023), ktoré však boli podľa sťažovateľov neefektívne odročené. Okresný súd prerušil konanie uznesením zo 14. januára 2021 z dôvodu, že znalci, ktorí vypracovali znalecký posudok, boli viazaní mlčanlivosťou, ktorej neboli zbavení, a ich výsluch považoval okresný súd pre rozhodnutie vo veci za zásadný. Uvedené prerušenie však sťažovatelia považujú za neefektívne

a podľa ich názoru okresný súd neurobil žiadne iné vhodné opatrenia umožňujúce riadny priebeh konania, ktoré má pre sťažovateľov nepochybne zásadný význam.

8. Napriek tomu, že sťažovatelia opakovane žiadali o pokračovanie v konaní (7x) a sťažovali sa na prieťahy, okresný súd rozhodol o pokračovaní v namietanom konaní až uznesením z 27. marca 2023. Podaním z 29. septembra 2023 okresný súd sťažovateľom oznámil, že pojednávanie nariadené na 3. október 2023 ruší a že s ohľadom na návrhy strán (sťažovatelia navrhli znalecké dokazovanie bez polozenia konkrétnych otázok a žalovaná navrhla pripojiť znalecké posudky z trestného spisu sp. zn. 1T/98/2022) mieni konanie prerušiť až do skončenia súvisiacej trestnej veci.

9. Podaním doručeným sťažovateľom 29. mája 2024 okresný súd oznámil, že v spise sú pripojené kópie znaleckých posudkov zo súvisiaceho trestného konania, že sa s nimi majú možnosť oboznámiť a prípadne navrhnúť ďalší procesný postup. Sťažovatelia sa k tomuto oznámeniu vyjadrili podaním zo 4. júna 2024.

10. Okresný súd uznesením zo 17. septembra 2024 opätovne prerušil konanie, proti ktorému sťažovatelia podali 25. septembra 2024 odvolanie.

11. Sťažovatelia v ústavných sťažnostiach namietajú zbytočné prieťahy v napadnutom konaní. Poukazujú na neprimeranú dĺžku napadnutého konania, ktoré ani po viac ako piatich rokoch nie je ukončené. V ich veci síce prebehli tri pojednávania, ktoré však boli neefektívne odročené. Zdôrazňujú, že v namietanom konaní stále nebolo vykonané dokazovanie. Sťažovatelia svojím konaním neprispeli k zbytočným prieťahom, no zo strany okresného súdu sústavne dochádza k neefektívnej a nesústredenej činnosti, čo spôsobuje stav právnej neistoty. Okrem toho poukazujú aj na to, že časové rozostupy medzi jednotlivými procesnými úkonmi okresného súdu sú nedôvodné, hraničné a nesmerujú k rozhodnutiu v merite veci.

II.

Vyjadrenie okresného súdu

12. V podaní doručenom ústavnému súdu 20. novembra 2024 predseda okresného súdu zdôraznil najmä skutočnosť, že pre daný prípad je podstatné zaoberať sa medicínskou stránkou veci, t. j. preukázaním, či v dôsledku tohto porušenia bola spôsobená smrť pacientky alebo či porušenie k takému následku prispelo. Z obsahu spisu je nepochybné, že nielen strany, ale aj odborníci podieľajúci sa na výkone dohľadu majú na skutkový stav rozdielny názor. I keď Civilný sporový poriadok s takou situáciou ráta a nevylučuje, aby ohľadom tých istých skutočností bol podaný ďalší znalecký posudok, v zozname znalcov vedenom Ministerstvom spravodlivosti Slovenskej republiky (ďalej len „ministerstvo“) nie je evidovaný znalecký ústav, ktorý by súd v danej veci mohol ustanoviť s cieľom nariadenia znaleckého dokazovania. Trestné konanie vedené pod sp. zn. 1T/98/2022, v rámci ktorého sa rieši aj otázka príčinnej súvislosti medzi úmrtím maloletej a poskytnutím zdravotnej starostlivosti, súd sleduje a podľa vyjadrenia zákonného sudcu v trestnej veci budú znalci k postupu lekárov a zdravotného personálu vypočutí. Práve z uvedeného dôvodu okresný súd uznesením zo 17. septembra 2024 rozhodol o prerušení napadnutého konania do právoplatného skončenia trestnej veci vedenej pod sp. zn. 1T/98/2022.

13. S ohľadom na dôkaznú situáciu predseda okresného súdu vyjadril názor, že vo veci sa postupuje priebežne a nedochádza k subjektívnym priet'ahom.

14. V okolnostiach danej veci ústavný súd z dôvodu hospodárnosti konania vyjadrenie okresného súdu nezaslal na repliku s'ťažovateľom. Skutkový stav veci v súvislosti s posúdením porušenia s'ťažovateľmi označených práv, vychádzajúc z ústavných s'ťažnosti a vyjadrenia okresného súdu, nie je sporný.

15. Z rovnakých dôvodov ústavný súd v tejto veci nenariadil pojednávanie, pretože nebolo možné od neho očakávať ďalšie objasnenie veci. Ústavný súd mal tiež k dispozícii celú potrebnú spisovú dokumentáciu.

III.

Posúdenie dôvodnosti ústavnej s'ťažnosti

16. Účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia všeobecného súdu. Samotným prerokovaním veci na súde sa právna neistota osoby domáhajúcej sa rozhodnutia neodstráni. K vytvoreniu želateľného stavu, t. j. stavu právnej istoty, dochádza zásadne až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iným zákonom predvídaným spôsobom, ktorý znamená nastolenie právnej istoty inak ako právoplatným rozhodnutím súdu (IV. ÚS 221/04, III. ÚS 154/06, II. ÚS 438/2017, II. ÚS 118/2019). Základnou povinnosťou súdu a sudcu je preto zabezpečiť taký procesný postup v súdnom konaní, ktorý čo najskôr odstráni stav právnej neistoty, kvôli ktorému sa účastník obrátil na súd so žiadosťou o jeho rozhodnutie.

17. Pri posudzovaní otázky, či v súdnom konaní došlo k zbytočným priet'ahom v konaní, a tým aj k porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, ústavný súd v súlade so svojou doterajšou judikatúrou (I. ÚS 41/02, III. ÚS 111/02, IV. ÚS 99/07) zohľadňuje tri základné kritériá, ktorými sú právna a faktická zložitosť veci, o ktorej súd rozhoduje, správanie účastníka súdneho konania a postup samotného súdu. V rámci prvého kritéria prihliada ústavný súd aj na predmet sporu (povahu prerokovanej veci) v posudzovanom konaní a jeho význam pre s'ťažovateľov. Podľa rovnakých kritérií postupoval ústavný súd aj v danom prípade.

18. Predmetom napadnutého konania je žaloba o náhradu nemajetkovej ujmy a písomného ospravedlnenia z dôvodu nesprávne poskytnutej zdravotnej starostlivosti s následkom smrti. Napadnuté konanie tvorí štandardnú súčasť rozhodovacej činnosti všeobecných súdov, a preto z právneho hľadiska nevykazuje črty mimoriadnej zložitosti. Pokiaľ ale ide o hľadisko faktickej zložitosti, ústavný súd prihliadol na skutočnosť, že pre rozhodnutie o merite veci je nevyhnutné vykonať znalecké dokazovanie, ako aj na to, že po začatí napadnutého konania prebehlo vyšetrowanie podaného trestného oznámenia a v súčasnosti prebieha na okresnom súde trestné konanie, ktorého súčasťou je práve preukazovanie príčinnej súvislosti medzi poskytnutím zdravotnej starostlivosti a úmrtím maloletej pacientky. V tomto trestnom konaní sú predložené znalecké posudky vrátane posudku vypracovaného znaleckým ústavom, medzi ktorými sú rozpory. Z vyjadrenia okresného súdu navyše vyplýva, že v zozname znalcov vedeného ministerstvom v súčasnosti nie je evidovaný znalec, ktorý by mohol byť na účely dokazovania v napadnutom konaní ustanovený. Tí sú ustanovení v súvisiacom trestnom konaní. Uvedené skutočnosti indikujú určitý stupeň zložitosti a nepochybne prispievajú k predĺženiu celkovej dĺžky konania.

19. Pokiaľ ide o význam veci pre sťažovateľov, ústavný súd konštatuje, že s prihliadnutím na prejednávane okolnosti je napadnuté konanie bezpochyby spôsobilé významne zasiahnuť do ich citového prežívania.

20. Správanie sťažovateľa ako účastníka konania je druhým kritériom, ktoré sa uplatňuje pri rozhodovaní, či v konaní pred súdom došlo k zbytočným prieťahom, a tým aj k porušeniu označených práv sťažovateľa. V preskúvanom konaní ústavný súd nezistil také závažné okolnosti, ktoré by bolo možné pripísať na ťarchu sťažovateľov v súvislosti s doterajšou dĺžkou napadnutého konania.

21. Ústavný súd napokon hodnotil aj samotný postup okresného súdu. Okresnému súdu vec napadla 16. augusta 2019. Po vykonaní procesných úkonov súvisiacich s výmenou vyjadrení strán sporu nariadil prvé pojednávanie na 30. jún 2020 a ďalšie na 24. november 2020. Okresný súd uznesením zo 14. januára 2021 napadnuté konanie prerušil, a to až do skončenia vyšetrovania v trestnej veci. Dôvodom bolo, že znalci, ktorí vypracovali v trestnej veci znalecký posudok, neboli zadávateľom zbavení mlčanlivosti.

22. Okresný súd uznesením z 27. marca 2023 právoplatným 13. apríla 2023 rozhodol o pokračovaní v napadnutom konaní. Prvé pojednávanie potom, ako odpadla prekážka prerušenia napadnutého konania, sa uskutočnilo 20. júna 2023 a odročené bolo na 3. október 2023 s tým, že do súdneho spisu budú pripojené ďalšie znalecké posudky z už označeného trestného konania (v ktorom už medzičasom bola vznesená obžaloba a súdne konanie je vedené okresným súdom pod sp. zn. 1T/98/2022) a aj doplnenie pôvodného znaleckého posudku z trestného spisu. Uznesením zo 16. augusta 2023 okresný súd pripustil zmenu žaloby, a to na základe návrhu sťažovateľov doručeného okresnému súdu 10. júla 2023, ktorým žiadali žalobu rozšíriť o úroky z omeškania z náhrady nemajetkovej ujmy v peniazoch. Z úradného záznamu z 29. septembra 2023 vyplýva, že na pokyn zákonnej sudkyne boli strany sporu kontaktované asistentkou senátu, že pojednávanie určené na 3. október 2023 sa ruší. V ten istý deň bolo tiež stranám oznámené, že súd mieni napadnuté konanie prerušiť do právoplatného skončenia trestnej veci vedenej na okresnom súde. Zároveň k uvedenému mali strany sporu možnosť podať svoje vyjadrenie. Sťažovatelia sa k oznámeniu vyjadrili 4. októbra 2023. V októbri a decembri 2023 okresný súd zabezpečoval procesné úkony (výzva žalovanej, zaslanie spisu ústavnému súdu). Okresný súd 24. mája 2024 oznámil stranám, že v spise sa nachádzajú znalecké posudky z trestného konania a že majú možnosť sa s nimi oboznámiť. Sťažovatelia reagovali 4. júna 2024 podaním vyjadrenia spolu s návrhom na doplnenie dokazovania. Uznesením zo 17. septembra 2024 okresný súd konanie prerušil.

23. Celkové trvanie napadnutého konania v čase prerokovania tejto ústavnej sťažnosti 5 rokov a 4 mesiace na prvoinštančnom súde bez akéhokoľvek meritórneho rozhodnutia je v zásade samo osebe neprimerané. V okolnostiach konkrétnej veci však nie je zanedbateľné, že napadnuté konanie z celkového trvania bolo 2 roky a 2 mesiace prerušené a v súčasnosti je tak tomu od septembra 2024 opäť, i keď neprávoplatne (k druhému prerušeniu došlo po piatich rokoch od začatia konania a po roku a pol o prvého pokračovania, pozn.).

24. Ústavný súd konštatuje, že okresný súd od podania žaloby po prvé prerušenie konania konal s ohľadom na skutkové okolnosti plynulo. Dá sa tiež povedať, že aj počas prerušenia napadnutého

konania okresný súd na pravidelnej báze zisťoval stav súvisiacej trestnej veci a žiadal o zbavenie mlčanlivosti znalcov, ktorému návrhu najprv nebolo vyhovené.

25. Potom, keď zadávateľ zbavil znalcov mlčanlivosti, okresný súd pokračoval v konaní, uskutočnil pojednávanie 20. júna 2023, ktoré následne odročil. Od tohto posledného pojednávania ale už nie je možné uvažovať o plynulom konaní okresného súdu. Okresný súd ešte v auguste 2023 uzneseniami rozhodol o pokračovaní v konaní s novým intervenientom a pripustil zmenu petitu. Z predloženého spisu vyplýva, že od oznámenia stranám, že mieni konanie prerušiť (29. september 2023), po samotné prerušenie konania (17. september 2024) prešiel takmer presne jeden rok, počas ktorého okresný súd vykonával v zásade iba funkciu doručovateľa jednotlivých správ a podaní. Napadnuté konanie v čase rozhodovania o ústavnej sťažnosti je neprávoplatne prerušené, keďže sťažovatelia proti uzneseniu o prerušení podali odvolanie.

26. Pokiaľ ide o otázku prerušenia konania, je potrebné posudzovať ju podľa situácie, ktorá existovala v čase, keď sa realizovalo, a k posúdeniu ktorej majú v zásade lepšie predpoklady všeobecné súdy než ústavný súd, odhliadnuc od princípu subsidiarity, ktorým sa riadi jeho vzťah k všeobecným súdom a ktorému viac zodpovedá, aby ústavný súd, pokiaľ to nie je nevyhnutné, sám neposudzoval vhodnosť alebo účelnosť zvoleného procesného postupu. V súlade s judikatúrou ústavného súdu prerušenie konania však ešte neznamená, že voľnosť konajúceho súdu pri prerušení konania je bez obmedzenia a ústavným súdom nekontrolovateľná. Keďže zo žiadneho ustanovenia ústavy nemožno vyvodiť, že prerušením konania účastník stráca právo, aby sa jeho vec prerokovala bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, všeobecný súd sa musí pri uplatňovaní procesného postupu po prerušení konania riadiť aj požiadavkou, ktorá je upravená v tomto článku ústavy a ktorá ukladá povinnosť prijať príslušné opatrenia umožňujúce prerokovanie napadnutej veci bez zbytočných prieťahov, a tým vykonanie spravodlivosti v primeranej lehote, aj keď prekážka, pre ktorú sa konanie prerušilo, ešte nepominula (napr. IV. ÚS 221/03, IV. ÚS 19/04, II. ÚS 393/06).

27. S poukazom na uvedené preto ústavný súd v danej veci dospel k záveru, že prieťahy v napadnutom konaní boli v rozhodujúcej miere spôsobené práve postupom okresného súdu.

28. Vo vzťahu k obrane okresného súdu spočívajúcej v argumentácii o nedostatku znalcov ústavný súd poznamenáva, že zmyslom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov nie je pomenovanie príčin prieťahov v konaní alebo vyvodenie zodpovednosti vo vzťahu k stranám, ich advokátom, sudcom, súdnej administratíve, predsedom súdov či k rezortnému ministerstvu. Rovnako účelom ústavnej sťažnosti nie je dospieť k záveru, či príčiny majú objektívny alebo subjektívny charakter (III. ÚS 543/2023, III. ÚS 466/2023, III. ÚS 468/2023). Z rozhodovacej činnosti ústavného súdu vyplýva, že systémové zlyhania pri správe súdnictva bez ohľadu na to, ktorý zo štátnych orgánov za ne zodpovedá, nemôžu byť dôvodom neuznania základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov a nezbavujú Slovenskú republiku zodpovednosti za prieťahy (II. ÚS 481/2017, III. ÚS 542/2023).

29. Ústavný súd najmä s prihliadnutím na doterajšiu dĺžku napadnutého konania, bez akéhokoľvek meritórneho rozhodnutia okresného súdu, ako aj na zistené obdobie nečinnosti v jeho postupe dospel k záveru, že v napadnutom konaní došlo k zbytočným prieťahom ústavnej intenzity.

Preto vyslovil porušenie základného práva sťažovateľov na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, čl. 38 ods. 2 listiny a čl. 6 ods. 1 dohovoru (bod 1 výroku).

30. Pokiaľ ide o maloletou sťažovateľkou namietané porušenie čl. 3 a čl. 19 Dohovoru o právach dieťaťa, ústavný súd odkazuje na svoju rozhodovaciu prax, podľa ktorej Dohovor o právach dieťaťa obsahuje vo svojom texte dve skupiny právnych noriem. Prvú skupinu tvoria právne normy priamo vykonateľné (*directly applicable/self-executing*) a druhú skupinu tvoria právne normy, ktoré nie sú priamo aplikovateľné a majú charakter všeobecných zásad [porov. ANDREWS, A. B. – KAUFMAN, N. H. (eds.) *Implementing the U.N. Convention on the Rights of the Child. A Standard of Living Adequate for Development*. Westport: Praeger Publishers, 1999, p. 171]. S licenciou pre zjednodušenie možno prijať stanovisko, že právne normy medzinárodnej zmluvy sú priamo vykonateľné, ak zaručujú práva a slobody priamo ich adresátom bez potreby ďalšej transpozície alebo inkorporácie do právneho poriadku zmluvného štátu ďalším normatívnym právnym aktom. Právne normy medzinárodnej zmluvy nie sú priamo vykonateľné, ak tieto priamo alebo implicitne vyžadujú od zmluvného štátu prijatie ďalšej právnej úpravy na úrovni vnútroštátnej legislatívy (v medzinárodných zmluvách najčastejšie uvedené textáciou „zmluvné štáty sa zaväzujú prijať...“ alebo „zmluvné štáty uznávajú a zabezpečia...“ a pod.). Dohovor o právach dieťaťa neobsahuje explicitné ustanovenie, ktoré by dávalo odpoveď na otázku, ktoré články sú priamo vykonateľné a ktoré nie, a preto kritériom na ich odlišenie je povaha, účel, rozsah konkrétneho článku, ako aj textácia článku, ktorá musí byť dostatočne jasná, aby príslušný orgán aplikácie práva bol schopný interpretovať a definovať jeho účinky, t. j. rozhodnúť o priamej vykonateľnosti alebo nevykonateľnosti konkrétneho článku (porov. napr. DETRICK, Sh. *A Commentary on the United Nations Convention on the Rights of the Child*. Hague: Kluwer Law International, 1999, p. 28). Na úrovni doktríny medzinárodného práva, ako aj na úrovni samotnej Organizácie Spojených národov prevládol (dnes už konštantný) právny názor, že medzi články Dohovoru o právach dieťaťa, ktoré upravujú všeobecné zásady/princípy a nie sú priamo vykonateľné, ale je potrebné tieto zásady inkorporovať do príslušnej vnútroštátnej legislatívy a aplikačnej praxe, možno zaradiť najmä čl. 2, čl. 3, čl. 6 a čl. 12 (pozri HODGKIN, R. – NEWELL, P. *Implementation Handbook for the Convention on the Rights of the Child*. Fully revised third edition. Ženeva: UNICEF Regional Office for Europe, 2007, pp. 39, 83, 158; k tomu porov. aj Committee on the Rights of the Child: General Comment No. 5, CRC/GC/2003/5, body 19, 20 a 22). Naopak, k priamo vykonateľným právnym normám Dohovoru o právach dieťaťa je možné zaradiť napr. čl. 7 ods. 1, čl. 10 ods. 2, čl. 13, čl. 16 a pod. (II. ÚS 596/2014, III. ÚS 512/2015. I. ÚS 475/2017, IV. ÚS 528/2020).

31. Na základe už popísaných záverov ústavný súd v časti namietajúcej porušenie čl. 3 a čl. 19 Dohovoru o právach dieťaťa ústavnej sťažnosti nevyhovел (bod 5 výroku), keďže tieto označené referenčné právne normy Dohovoru o právach dieťaťa neobsahujú priamo aplikovateľné subjektívne práva.

32. Podľa § 133 ods. 3 písm. a) zákona o ústavnom súde ak porušenie práv alebo slobôd vzniklo nečinnosťou, ústavný súd môže prikázať, aby ten, kto tieto práva alebo slobody porušil, vo veci konal. Ústavný súd v nadväznosti na výrok uvedený v bode 1 výrokovej časti nálezu v záujme efektívnosti poskytnutej ochrany sťažovateľom prikázal okresnému súdu, aby v napadnutom konaní, v ktorom nebolo v čase rozhodovania ústavného súdu o ústavných sťažnostiach právoplatne

rozhodnuté, konal bez zbytočných prietáhov (bod 2 výroku), a to aj s ohľadom na to, že uznesenie o prerušení konania ešte nenadobudlo právoplatnosť.

IV.

Primerané finančné zadosťučinenie

33. Podľa § 133 ods. 3 písm. e) zákona o ústavnom súde ak ústavný súd ústavnej sťažnosti vyhovie, môže priznať sťažovateľovi primerané finančné zadosťučinenie, ak o to požiadal. Sťažovatelia v ústavných sťažnostiach žiadajú o priznanie primeraného finančného zadosťučinenia každý 7 000 eur, maloletá sťažovateľka žiada 8 000 eur s poukazom na celkovú dĺžku a citlivosť napadnutého konania.

34. Cieľom primeraného finančného zadosťučinenia je dovŕšenie ochrany porušeného základného práva v prípadoch, v ktorých sa zistilo, že k porušeniu došlo spôsobom, ktorý vyžaduje poskytnutie vyššieho stupňa ochrany, nielen vyslovenie porušenia, prípadne príkaz na ďalšie konanie bez pokračujúceho porušovania základného práva (IV. ÚS 210/04, I. ÚS 257/08, IV. ÚS 302/2020). Podľa názoru ústavného súdu v tomto prípade prichádza do úvahy priznanie finančného zadosťučinenia.

35. Pri ustálení sumy finančného zadosťučinenia ústavný súd prihliadal jednak na to, že do dňa vydania tohto nálezu napadnuté konanie stále trvá, a to bez vydania meritórneho rozhodnutia vo veci, ale prihliadal aj na istú faktickú zložitú veci – závislosť na ukončení súvisiaceho trestného konania a potrebu znaleckého skúmania. Okrem toho ústavný súd zohľadnil aj blízkosť príbuzenských vzťahov sťažovateľov. Zohľadniac uvedené, ústavný súd tak rozhodol o priznaní finančného zadosťučinenia jednotlivým sťažovateľom, a to odstupňovane sumami 1 500 eur, 1 000 eur a 800 eur (bod 3 výroku).

36. Ústavný súd v súlade s čl. 127 ods. 3 ústavy a § 133 ods. 3 písm. e) zákona o ústavnom súde nevyhovел tej časti ústavnej sťažnosti, v ktorej sťažovatelia žiadali priznať finančné zadosťučinenie nad ústavným súdom priznanú sumu (bod 5 výroku).

V.

Trovy konania

37. Zistené porušenie základných práv sťažovateľov odôvodňuje to, aby im okresný súd podľa § 73 ods. 3 zákona o ústavnom súde nahradil trovy konania, ktoré im vznikli právnym zastúpením. Výška náhrady 856,75 eur (bod 4 výroku) bola určená podľa vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov (ďalej len „vyhláška“) za dva úkony právnej služby (prevzatie a príprava zastúpenia a podanie sťažnosti 2 x 343,25 eur), čo spolu s náhradou podľa § 16 ods. 3 vyhlášky (2 x 13,73 eur) predstavuje 713,96 eur, k čomu treba podľa § 18 ods. 3 vyhlášky pripočítať daň z pridanej hodnoty 142,79 eur.

38. Ústavný súd s ohľadom na fakultatívnosť priznania náhrady trov konania podľa § 73 ods. 3 zákona o ústavnom súde priznanú odmenu za poskytovanie právnych služieb primerane znížil. Vzhľadom na to, že právny zástupca zastupoval sťažovateľov v konaní pred ústavným súdom o jednej ústavnej sťažnosti, v ktorej sa argumentácia vzťahuje na všetkých sťažovateľov rovnako, v podstatnej miere boli znížené nároky na prípravu zastupovania a spísanie ústavnej sťažnosti.

Navyše, advokát sťažovateľov ich ústavné sťažnosti nehospodárne nepodal v jednom podaní, čo si vyžiadalo viacero uznesení ústavného súdu o spojení konaní, preto nebol dôvod na to, aby vzhľadom na zastúpenie viacerých sťažovateľov, ktorých ústavné sťažnosti boli zhodné, mu bolo priznané zvýšenie základnej sadzby tarifnej hodnoty podľa ustanovení § 13 vyhlášky.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 10. decembra 2024

Robert Šorl
predseda senátu